

A JUGOSZLÁVIAI MAGYAR ÍRÓK ÉS MAGYAR IRODALOM HELYZETE, SZEREPE ÉS FELADATAI

Irta: Steinfeld Sándor

*»Hírét, míg egy lantos el nem zengi,
Mit is végeztetek, nem tudjátok.«
(Nyeges)*

Beszámolóm tárgya sokkal nagyobb méretű, semhogy azt a rendelkezésre álló rövid idő alatt minden vonatkozásban kimeríthetném. A magam elé tűzött célt úgy vélem leghelyesebben elérni, ha a legrövidebben vázolom a magyar írók multbani munkásságát és munkafeltételeit, céljait, majd áttérek a főlzabadulást követő időszakra napjainkig, végül az indítványokra, amelyeket az elnökség nevében teszek, hogy a jelen pillanatban előttünk álló általános feladatok megoldásában milyen szerep vár íróinkra, mit tehet a Szövetség a kitűzött célok elérésének megkönnyítésére és milyen segítséget vár irodalmunk minden művelőjétől. A vázolt kereten belül elemezni kívánom a hibákat, fogyatékoságokat és sikereket, hogy így alapot adjak a kialakuló vitának.

Üdvözlőnk kell, hogy a Kultúrszövetség elnöksége három évvel a felszabadulás után, tervgazdálkodásunk első évének utolsó negyedében, a béke és háború frontjának egyre élesebbé váló küzdelme idején összehívta ezt az értekezletet — megvalósítva így megalakulásakor leszögezett szándékát és eleget téve egyes néptársaink örvendetes és serkentő ösztönzésének. Az elnökség előtt az a cél lebegett, hogy az eddigi tapasztalatok leszűrésével és irodalmunk művelőinek tevékeny segítségével szervezett alapot teremtsen az előttünk álló sokrétű, nagy és felelősségteljes munkához.

A kialakuló vita fontosságát szükségtelen kiemelnem. Ma itt nem elentétes értelmű és szápdékű nyilatkozatokat készülnék adni és hallani; ném stílusvitát folytatni jöttünk össze; és nem barátságos, vagy ünnepélyes terefe a célunk, mint az már történt a régmultban néhányszor, — hanem egyszándékú, egyakarató emberek beszélnek meg a legjobb és leghelyesebb módot, szervezkedési formát nyújtanak egymásnak és Szövetségünknek hatásos segítséget közös célunk megvalósításában.

És ez ennek az összejövetelnek legfontosabb, alapvető jellegzetessége. Azt szinte felesleges megemlítenem, hogy jelen megbeszélésünk ténye mennyire a testvériség-egység élő szellemét fejezi ki és eleven bizonyítéka alkotmányunk szavai megvalósulásának.

ÍRÓK ÉS IRODALOM A MULTBAN

Volt-e, van-e sajátos, vagy különálló jugoszláviai-vajdasági magyar irodalom?

Ez a kérdés sok tintát fogyasztott a multban anélkül, hogy a hivatottak egységes álláspontra jutottak volna. A »local cuoleur« erőszakolását, sajátos — csak Jugoszláviában, különösképp Vajdaságban föllelhető alakok tudatos bevitelét az irodalomba és ennek alapján az úgynevezett vajdasági irodalom kialakítását — mint célkitűzést — mindig elleneztek. Ellenezték, mert ez ellentmondott az életnek, mert a magyar irodalom egységes és nem provinciális. Ellenezték, mert az írók hivatásának nem az irodalom kialakítását tekintették. Az irodalom nem lehet öncél, hanem az emberalakítás művészi eszköze és az írók hivatását a multban is, ma is harcos hivatásnak tekintették: éberen örködni létünk főkérdéseinek megvalósítása felett, sajátos eszközökkel nevelni az embert és előmozdítani az emberi haladást. Az irodalmi alkotás értékét nem a helyi

színezet szabja meg, hanem annak általános jelentősége az emberi haladásra, a cél, amelynek — tudatosan vagy sem — a szolgálatában áll. »Az írók az emberi lélek mérnökei«, mondotta Sztalin. Az irodalom és az írók szerepének és feladatainak ilyen értelmezését védjük és valljuk ma is. Magyar irodalom csak egy van és Illés Béla, Zalka Máté, Gábor Andor, Gergely Sándor, Moszkvában írva és jelentetve meg műveiket, a magyar irodalmat gyarapították, amint hogy a szlovákiai vagy erdélyi írók és műveik is a magyar irodalom szerves részei.

Egy másik kérdés: voltak-e magyar írók Vajdaságban a háború előtt?

Igenis voltak. Ez azt bizonyítja, hogy az élet anyagi körülményei és adottságai megteremtették az ehhez szükséges feltételeket.

Volt-e bizonyos egység munkásságukban? Semmiképpen. Nem az említett helyi színezet védőire és ellenzőire gondolok, amikor ezt mondom. Sokkal inkább arra a célzatra, amely végső fokon minden írást jellemezett.

A háború előtti Jugoszlávia egy része volt a tőkés világnak, annak minden általános jellegzetességével. Az ellentétes érdekű társadalmi osztályok harca minden életmegnyilvánulásra rányomta bélyegét. Minden tett — az irodalmi is — valamelyik osztály céljainak tárgyilagos kifejezése volt, annak érdekeit szolgálta.

A nép harcolt az elnyomatást jelentő rendszer ellen, harcolt ellene irodalmi téren és irodalmi eszközökkel is. Íróink választását, hogy munkásságukkal melyik tábor segítségé, hova álljanak, társadalmi létük határozta meg, odakötöttségük a reakcióhoz, az uralkodó érdekcsoporthoz vagy a haladáshoz, a dolgozó néphez.

A küzdelem nálunk a nép győzelmével végződött.

Akik egy letűnő társadalmi csoportot szolgáltak ki írásaikkal, — itt nem a témaválasztásról van szó — azok letűntek és csak a könyvtárak mélyén találhatjuk meg elfeledett nevüket és írásaikat. A dolgozó néptől távol álltak és a dolgozó nép is távol állt tőlük. Maradandót csak az nyújtott, aki a nép oldalán szolgált a harcot — itt nemcsak a tudatosságra gondolok, mert a jószándék nem mindig párosult megfelelő mesterségbeli szakképzettséggel és tehetséggel. Az adott körülményekre jellemző volt, hogy csak a jugoszláviai magyar olvasóközönség nem tartotta el művészeit, kivitelre pedig igen kis mértékben került sor. Az irodalom munkásai így más úton biztosították megélhetésüket. A politikai körülmények is gátolták a haladó magyar írás terjedését, és az anyagi feltételekkel együtt akadályai voltak a nagyobb irodalmi alkotások keletkezésének.

Az írói munkásság nagy mértékben érezte a bírálat hiányát. A bírálat az irodalmi élet irányítóje, lelkiismerete és nélkül nem fejlődhet ki értékes munka. A helyes bírálat előfeltétele a bíráló szilárd elvi alapja. A multban ez hiányzott. Akik rendelkeztek megfelelő elvi felkészültséggel, mással foglalkoztak; akik bíráltak, nem volt megfelelő tudásuk, ezenkívül keztyűs kézzel tevékenykedtek »nem szabad sérteni« alapon — íróink pedig túl érzékenyek voltak és féltékenyek babéraikra.

Végső fokon az írott művek többsége egy szűk kör belső ügyévé vált, néhány mecenásé. Tehát azok színét és izlését tükrözte vissza. A dolgozó népet, a haladást szolgáló írások terjedését és terebélyesedését akadályozta a cenzura és a tömegek elesettsége, az írástudatlan magyarok vészes szaporodása. Az irodalmi élet így nem fejlődhetett a szükséges módon és mértékben. Ezért volt a mult — egészében véve — satnya pincevirág.

A MEGSZÁLLÁS ALATT

A megszállás alatti irodalomról nem szólok bővebben. Az amilyen volt, egyenes folytatását jelentette a múlt író-lakájai népellenes tevékenységének. Aki kiállhatott volna az igazság nevében, elnémult, mert akasztófák és börtönök elnémították, vagy megfélemlítve visszahúzódtak, várva a virradást. Aki nyilvánosan dolgozott — bármily szándék is vezérelte — az akasztófák, razziaik »fölszabadulását« szolgálta, annak népbuhtítását. Az eladott lelkiismeretűek nem érdemlik meg, hogy velük foglalkozzunk. Hogy akadtak eltévelyedettek is annak oka, hogy ezeknek társadalmi eredetük, a rendszer, amely nevelte és formálta őket a maga képére, nem adott helyes politikai tudást és meglátást.

Behódoltak egy ál, egy hazug világnézetnek és nem hozván magukkal egyenes gerincet a multból, az okvetlenül beállt kiábrándulás és feleszmélés után sem volt polgári bátorságuk ennek kifejezést adni hasonlóan ahhoz a társadalmi réteghez, amelynek részei voltak.

A FELSZABADULÁS UTÁN

A felszabadulás után érdekes jelenségeket tapasztalunk. Egyrészt az eddig elnémított, életbenmaradt irodalmi harcosai a demokraciának nemcsak szóhoz jutnak, de annyi feladát hárul rájuk, hogy azoknak alig tudnak eleget tenni és ez mindenképpen írói munkásságuk rovására megy, akár annak mennyiségi, akár minőségi oldalát szemléljük. Másrészt az a néhány, akik dolgoztak a megszállás alatt és itt maradtak, többé-kevésbé úgy érzi, hogy kicsúszott lába alól a talaj. Többségük visszavonult, vagy amennyiben működik, munkássága nem irodalmi természetű. Azelőtt nem a népet szolgálták és most szembetalálván magukat vele, hatványozottan érzik az ibseni mondást: »Költeni annyi, mint ítélőszéket tartani önmagunk felett«. Kevesen vannak, akik irodalmi munkásságukkal a népuralom mellé álltak, elismerve multbani hibájukat és a haladás régi és új harcosaival egy frontban dolgozva, alkotva építik az új Jugoszláviát — erősítik a békeszerető népek bástyáját.

Az irodalmi munkásság szervei lapjaink és folyóiratunk a HÍD, a harcos mozgalom magasabb színvonalú letéteményese, képviselője és hagyományaink folytatója az új körülmények között. Ezen a téren legtöbbit a folyóirat tehet és rá vár a legnagyobb szerep.

Megfelelt-e lapjaink és a HÍD munkássága azoknak a feladatoknak, amelyeket — irodalmi téren — elébe állítottunk:

A HÍD PROGRAMJA

»Meg kell ismernünk magunkat és környezetünket. Ismernünk kell a velünk együtt élő népeket. A velük való évszázados együttélésünk törvényeit, idejutásunk és letelepedésünk történetét, egymásrautaltságunknak közös meghatározóit kell felkutatni. Minden lehető módon közelebb kell hoznunk egymáshoz a különböző nevű, egy földből fakadó kultúrkifejezéseket. Fordításokkal, ismertetésekkel legyünk szószólói sokszínű kultúránk összetételének.

Meg kell ismernünk Vajdaság sajátos hagyományait, Tanyáinak, falvainak és városainak életét. Számon kell tartanunk minden hasonló törekvést.

Ezenkívül arra törekszünk, hogy olvasóink számát növelve őket magukat is megszólaltassuk. Hogy az olvasót íróvá neveljük. Mert hisszük, hogy nálunk is vannak Veres Péterek, Mitár Poparák és Pável Miskorák.

Itt élnek, talán közvetlen közelünkben, csak elfedik őket előlünk az önbizalom, vagy a megfelelő útmutatás hiánya. És tudjuk, hogy céljainkat teljesen csak akkor érhetjük el, ha ezek az igazán népi írók napvilágot látnak és közönséget nyernek.

Egy nagyon komoly szempontot kell szemelőtt tartanunk: a dolgozók írásainak, művészetének, a polgári írók és művészet színvonalát szépségben, művészi erőben, egyszerűen, tökéletességben nemcsak utol kell érnie, de túl is kell szárnyalnia. A nép művészetének különbönek kell lennie a letűnt uralkodó osztály művészeténél, mert erre meg van minden eszköze és csakis így tud hatni. Csiszoltabb, kiforrottabb, kevesebb jelszóval és több mélységgel megalkotott írásokat kell nyilvánosságra hoznunk és kérnünk munkatársainktól.

Világos, érthető, időszerű és érdekes nevelő írásokra van szükség. Olvasóink háromnegyed része nem végzett középiskolát és ismereteik jórészt keserves tapasztalatok drágán fizetett megismerések és főképp nehéz megpróbáltatások útján szerezték. Nekik a betű nemcsak szórakozás, hanem okulás, vezetés, életismereteik bővítése és kikristályosítása. Az emberrel született bíráló szellemet kell olvasóinkban minél magasabb fokra fejleszteni, hogy megkülönböztessék a szellemi konkolyt a tiszta buzától, a mátfelejtető mákonyt a valóságra eszméltető és kutatásra biztató üde italtól. Olvasóink a maguk égető kérdéseire várnak tőlünk választ. Ezt keresik a versekben, elbeszélésekben ugyanúgy, mint a gazdasági, politikai cikkekben.

Ennek a megvalósítását tűztük ki feladatul.

Két év után elmondhatjuk, hogy csak igen kis részben tettünk ennek eleget. A szerkesztőségek nem tartottak fenn kellő kapcsolatot íróinkkal.

A bírálatot nem fejlesztettük ki megfelelő módon és íróinknak nem adtunk ezen a téren kellő támogatást.

A jugoszláviai irodalommal való kapcsolataink esetlegesek és személyi természetűek. Itt még nagyon sok a tennivaló.

Nem építettük ki kapcsolatainkat Magyarország és Románia felé sem.

Ami íróink munkásságának pénzügyi részét illeti, itt is gyengén állunk. A HÍD nagy deficittel dolgozik és a Kultúrsvözettség anyagi eszközei elégtelenek ahhoz, hogy az írásokat érdemlegesen díjazzuk. Ez az oka annak is, hogy csak most került sor eredeti írói művek kiadására. Reményünk van arra, hogy a jövőben megszűnik a jelenlegi visszás helyzet ebben a tekintetben, hogy közönséges fordításért többet fizetnek, mint minőségű irodalmi munkáért.

A KÁDERKÉRDÉS

Az irodalom fejlődésének kérdése elválaszthatatlan a meglévő káder továbbképzésétől és az új káderek fejlesztésétől.

Íróink továbbképzésében eddig vajmi keveset tettünk. Mondhatni a fejlődés mellettünk folyt le és mi magunk — egy két esetet kivéve — sem tanáccsal sem útbaigazítással nem segítettük őket. A Szerbiai Írók Egyesületének Vajdasági Csoportja lenne a leghivatottabb ebben a kérdésben, de az sem mutatott kezdeményezést.

Hogy serkentsük íróinkat, egyuttal fölébresszük közönségünk érdeklődését is és továbbképző feladatot is teljesítsünk, a Szövetség elhatározta, hogy kiad egy antológiát, kiadja Laták István verseskötetét, Sinkó Ervin írását az Ifjúsági Vasútvonalról, Maitényi Mihály novellakötetét és Markovics János elbeszélő költeményét. Hisszük, hogy ezen írók megjelenése űrt tölt be és előbbrelendíti munkánkat.

Ami az új káderek emelését illeti, ezen a téren az eddigi két pályázat jelenti a legfőbb eredményt és sikert azon írások mellett, amelyek a HID-ban jelentek meg vagy napi és hetilapunkban. A pályaművek között olyanok vannak, amelyek új emberek, új tehetségek felbukkanását jelentik. A választott témák arra mutatnak, hogy íróik helyesen fogták fel feladatukat és a mindennapi életből merítve mondanivalóikat, jó irányban indultak el. Legtöbbjük munkás és paraszt, híjjával a kellő kulturális és művészeti ismereteknek. Ennek javítása a mi feladatunk. Sajnos, hogy az első pályázat írói közül — ami az új embereket illeti — kevesen folytatták munkájukat. Le kell szögeznünk azonban, hogy mi sem fejtettünk ki nagyobb igyekezetet velük fönntartani a kapcsolatot, nevelni és további munkára ösztökélni őket.

A KÖZVETLEN TENNIVALÓK

Ezek után áttérhetünk a jelen helyzetből és távlatainkból adódó közvetlen feladatokra és a feladatok megoldásának módozataira.

Hazánkban minden új nap új eseményeket hoz, új kérdések és megoldások elé állít minket. »A munka az élet minden terén olyan szédületes iramú — mondja Pijade Mosa — mintha rövid évek alatt akar-nánk behozni évszázados elmaradottságunkat. És valóban így van.« Az írónak, az irodalomnak lobogóként élen kell járnia, rávilágítva a kérdésekre és megoldásokra.

Megállapíthatjuk, hogy vannak írónk, vannak tehetségeink, de hozzá kell tennünk, hogy legnagyobb részüket egyéb elfoglaltság gátolja irodalmi munkásságuk kellő kifejtésében. Ennek oka részben az általános káderhiány, részben anyagi természetű akadályok is. Másrészt sokuknál érezhető az általános alapvető műveltség és szaktudás hiánya.

Azonban nem várhatunk amíg ez minden téren »önmagától« megoldódik. A megoldásnak a munka folyamatában kell megszületnie és ezen belül fejlődnek tovább a régi és épülnek az új káderek.

Tevékeny munkával és csüggedés nélkül kell harcolnunk a megfelelőbb munkafeltételekért és lehetőségekért. Szemelött kell tartanunk, hogy Jugoszlávia — és nemcsak Jugoszlávia — magyarsága, sokat vár tőlünk és írónktól és nagy a feladat, amit irodalmunknak meg kell oldania, ha be akarja tölteni a reá váró szerepet.

Irodalmunk feladatát három pontban látom:

1. *Megszervezni Jugoszláviában a haladószellemű magyar írói munkát.*

2. *Megismertetni Jugoszlávia népeinek haladó íróit és irodalmát, elsősorban a mi olvasóközönségünkkel, másodsorban a határainkon túl élő magyarsággal.*

3. *Eleven kapcsolatot teremteni a jugoszláviai írókkal, a magyarországi irodalmi élettel és a romániai magyar irodalommal.*

A három pont sokrétűsége mutatja, hogy az irodalom mennyire összefügg az általános politikai helyzettel és attól elválaszthatatlan.

A munkának mindig két irányban kell haladnia: egyrészt az írók, másrészt az olvasók nevelése, amikor is az első eszköz, a második cél.

Tekintet nélkül a helyzetre, hogy írónkat írói munkásságuk jelenleg még nem tarthatja el, szilárdan hisszük, hogy egyrészt a Szövetség megfelelő támogatásával, másrészt a közönség nevelésével és kiszélesítésével ezt az alapot megteremtjük. Ezért haladéktalanul hozzá kell fogni a körvonalazott célok megvalósításához.

1. A MAGYAR IRODALOM

a) szépirodalom

Napjaink új élményekkel feltettek. Mért nem nyúlunk hozzá nemcsak agitatív-plakát eszközökkel. Valamikor csodáltuk a Szovjet Szövetségben zajló munkát és frigyeltük íróikat. Ma itt szemünk előtt történnek csodák. Csodák, amelyek írókat keresnek, azonban vigyáznunk kell, hogy határt vonjunk a szépirodalom és újságírás között. A pillanatnyi élmények leírásának művészi átértékelésének, átélésének és feldolgozásának kell lennie. Ezt még nem értük el. Ez több, mint riport, mert eszközei emelik a Tisza-virág életű írások fölé.

Egy pillanatig sem gondolok arra, hogy határt szabjunk a témaválasztásnak, de egyes fontos és elhanyagolt kérdésekre rámutatni kötelességünk. Témaválasztásunk megakadt a földosztásnál. Itt vannak munkásosztályunk hősei, a rohammunkások. Irodalmilag szűz talaj. Az írástudási harc, az új asszony stb. stb. mind-mind írókra vár.

Tito marsal mondotta íróinknak, hogy: »az új Jugoszláviában rendkívül nagy az írók szerepe. Ez nemcsak azt jelenti, hogy az írók irodalmi formák közt megörökítsék a jelen történelmi korszakot, hanem azt is, hogy műveikkel elősegítsék az új emberek jellemének kifermálását.«

b) A bírálat

Irodalmi életünk helyes irányú föllendülésének kulcsa az irodalmi bírálat, amely egyrészt az új írásokra vonatkozik, másodsorban irodalmi átértékelésre.

Ezen a téren gyermekcipőben járunk és botladozunk. Bírálatunkat nem szerveztük meg. (Igaz, eddig kevés eredeti mű látott napvilágot.) Alkalmi bírálat, ez főjellemvonása eddigi munkánknak. A tavalyi novellapályázat elbírálásán kívül nem sokkal dicsekedhetünk. A kérdésekhez félve nyúlunk hozzá. Csak egy példát említtek. Jóideje, hogy megjelent Lőrinc Péter tanulmánya: A kuruckor. A hirdetésekön kívül egyetlen sort sem írtunk róla. Eltételt jelent a halgatás? Zogovics mondja az ilyenfajtájú bírálatra, hogy »a néma, elfojtott bírálat a legalávalóbb, a legrombolóbb«. Elolvastuk a könyvet? Hiszem, hogy igen. Mondott-e az mindannyiunknak újat, érdekeset, különösen, ami a kuruckor szláv kapcsolatait illeti? Igen. Mért nem közöltük hát véleményünket a közönséggel, az íróval?

A HÍD-ról szóló ismertetésekön érezni a »kötelességteljesítést«. Azonkívül csak ritkán olvasunk bírálatot annak szépirodalmi részéről. Ha igen, az alig lép túl az általánosságokon.

Nagy akadály a túlságos érzékenység. Se szeri se száma a hangos vagy magábafojtott sértődéseknek.

Csak egyetlen esetet említtek. Egy elbeszélést adtam vissza írójának azzal, hogy javítson rajta. Megemlítettem, hogy ez lektori vélemény is. A következő elképesztő választ kaptam: »Nekem még nem adtak vissza kéziratot és a lektor a legkevésbé hivatott, hogy rólam bírálatot mondjon«. Hozzáteszem, hogy semmi magyarázat nem használt. Több mint egy félévig az illető nem adott kéziratot és csak nemrégiben ismerte el, hogy a bírálat jogos és alapos volt. Ő legalább elismerte. Sokan vannak, akik néhányunkat, kik szerkesztéssel vagy bírálattal foglalkozunk, rosszabbnak tartanak a gyilkosoknál.

Íróink túlmagasra értékelik magukat és nem bírják a bírálatot. Ilyen körülmények között valóban nem írgylésre méltó a bírálók és szerkesztők helyzete.

Mindenekelőtt le kell szögezni, hogy halhatatlan alkotás nálunk még nem született és íróink nem hibátlanok. A bírálóknak pedig el kell vetniük a gátlásokat és azon az alapon állva, hogy az irodalom nem egyesek, hanem az egész nép ügye és érdeke, inkább vegyék magukra egyesek haragját, mint vétkезzenek — tudatosan — a nép, az emberi haladás ellen. Sztalin tanítja, hogy ha fejlődni akarunk, ha meg akarjuk őrizni kádereinket és fejleszteni őket, nem szabad visszariadnunk a nyílt, elvi és tárgyilagos bírálattól. Bírálat nélkül rothadás, sekélyesedés veszélye fenyeget. Csakis a nyílt bírálat segít rajtunk, hogy tőkéletesebbé váljunk és ösztönöz bennünket a haladásra, az akadályok leküzdésére.

Ne vegyen kezébe tollat, aki fél a bírálattól.

Mindent el kell követniünk, hogy kifejlesszük és magas fokra emeljük irodalmi bírálatunkat. Őrizniünk kell annak elvi tisztaságát és tárgyilagosságát.

2. A JUGOSZLÁV IRODALOM

Második nagy feladatunk a jugoszláv irodalom legjelentősebb alkotásainak magyar nyelvű átültetése. Ezen a téren eddig nem sok történt és az is inkább egyéni kezdeményezésből. A Kultúrszövetség elhatározta, hogy megjelenteti a jugoszláv költészet antológiáját és ebben az irányban már lépéseket is tettünk. Reméljük, hogy a közeljövőben megkapjuk a már összeállított antológiát és azt kioszthatjuk műfordítóink között. Ezenkívül tervbe kell vennünk egy novellisztikus gyűjteményt is. Későbbi feladataink a nagyobb irodalmi alkotások átültetése. Itt mindenekelőtt Dedijer »Napló«-jára gondolunk.

Külön cél főként kutatni a jugoszláv írók magyar vonatkozású műveit és azokat a magyar olvasóközönség elé vinni. Ehhez a munkakörhöz tartozik a vajdasági szerb, horvát, szlovák, ruszin és román írók írásainak átültetése és ismertetése.

A fordítási munka mellett rendszeresen kell ismertetniünk a jugoszláv könyveket.

3. BEL- ÉS KÜLFÖLDI KAPCSOLATAINK

A feladatok harmadik pontja az eleven kapcsolatok megteremtése a jugoszláv írókkal, a magyarországi és a romániai magyar irodalommal. Itt mindenekelőtt tevékenyebb munkát várunk az Írószövetségtől, de a Magyar Kultúrszövetség is azon lesz, hogy a maga részéről kölcsönös látogatásokat szervezzen meg és anyagi eszközeihez mérten elősegítse íróink bel- és külföldi tanulmányújtait.

A kitűzött célok elérését megkönnyítené íróink találkozásának rendszeresítése. Természetesen mindig kitűzött céllal. Például segítségnyújtás céljából üdvös lenne megállapítani mit olvasnak íróink és tanácsokkal ellátni őket, mit olvassanak. Az írásművészet mesterségét bennük kifejleszteni. Ez főképp az újabb nemzedékre vonatkozik.

Ezenkívül irodalmi előadásokat szervezve meglátogatni magyarokta helységeinket. Ki kell építenünk a közvetlen és szerves kapcsolatot az írók és az olvasók között.

Javasolom, hogy mivel ez máris megvalósítható feladat, az összefogott válasszon egy szervező bizottságot, amely megszervezi ezeket az előadásokat és tűzze ki célul, hogy novembertől márciusig, tehát öt hónap alatt, legalább húsz előadást rendezzen.

Végrehajtjuk-e ezeket a feladatokat?

Hiszem, hogy igen, ha összefogunk és közös erővel, egyetértésben végezzük munkánkat.



Beszámolómban nem érintettem az elvi kérdéseket. Nem tértem ki az úgynevezett népies és városi irodalomra stb. Kerültem a különböző irányok kérdését stb. stb.

Ezt azért tettem, mert nálunk ezek egyelőre nincsenek napirenden és tudom, hogy nem is nyernek táptalajt. A fejlődés iránya a dolgozók egységes társadalma — a szocializmus, nem ad talajt a különböző izmasoknak. A fejlődés a város és falu ellentétének megszüntetése irányában folyik az egységes népi társadalom kialakulása felé. A nép egységes és ez az egység már eddig is diadalmaskodott irodalmi megnyilatkozásainkban. A további fejlődés csak megszilárdíthatja ezt.

Nem beszéltem arról sem, hogy kialakulhat-e nálunk és fejlődhet-e irodalmi életünk. A tények beszélnek erről. Kiindulási pontom volt, hogy vannak írónk, hogy egységesen tekintünk a világra, hogy vannak írók. A távlatok a legszebbek, amelyek valaha magyar író előtt állottak a történelemben. A feladatok a legmagasztosabbak. Tito Jugoszláviája az itt élő magyarságot demokratikus fejlődésben az egyetemes magyarság élére állította. Ez kötelességet ró mindenkire, aki nálunk tollat vesz kezébe.

Váljanak írónk munkálkodásukkal élő lelkiismeretével, harcosaivá országépítő népuralmunknak, neveltjeivé és nevelőivé annak a népnek, amely Jugoszlávia többi népeivel vállvetve harcol, hogy a Főlszabadító Harc gyümölcsként elnyert politikai szabadsága alapjául kiépítse az ország szilárd és hatalmas népgazdaságát, hogy így még erősebb harcosává lehessen a demokratikus békének és megteremtőjévé a maga boldogságának.

»Ez a mi munkánk és nem is kevés«!

Thurzó Lajos:

TÜRELMETLENEK

Szívünk nagy méregtől sokszor kicsordal,
A felünkön koppan-kétfelől csapás,
Falat a szánkból is gyakran kifordal
És kételkedünk sandán: tán életünk csalás...?

Már csillaggal állunk mészárszék elé,
Ki számít hoz ülni, ki rozszant széket,
És lesünk a csüngő hústömeg feté,
Egymásra köpünk és szidjuk a péket...

Piacon sápitunk; gyümölcs hogy nincs
Ásít a kofa az üres kosárra,
A hagyma most alma, a burgonya kincs:
»Ha van, hát mint higany szökken az ára...!«

Állunk ajtók előtt, papír kezünkben,
Félkillo csontért is kltartunk híven,
Dühünk mint zászló lobog szemünkben
És kétségek marnak bennünket szíven...

Forrunk, komortunk, ha sorba kell állnunk,
Art hiszünk, ránk szakad az ég is a nappal,
Orrunk nagy, ha kellünk, még nagyobb ha kátánk
S jelent dobátunk üres szavakkal...